

Varga Ferenc

Fülöp Gábor kiállítására¹

→ acb Kortárs Művészeti Galéria, Budapest

→ 2009. december 10 – 2010. január 22.

■ Jó három éve találkoztam először FÜLÖP GÁBOR műveivel. A Magyar Képzőművészeti Egyetemen más munkáival együtt egy fából faragott falevelet (*Felismerés*, 2006) állított ki.² Egy levélvékonyságúra faragott faszobrot, amely a megszólalásig hasonlított egy elszáradt platánlevélhez. A finoman kifaragott levelek arról tanúskodtak, hogy a szobor készítője különös viszonyban áll a természet szabad szemmel még éppen csak látható, apró jelenségeivel. A levél lemezének érzékenyen hullámzó, mesterien kezelt formái azt bizonyították, hogy ez a művész magas szinten birtokolja a szobrászi látásmódot. A hosszú és vékony levélnyél, amire felállította a törékeny szobrot, a bátorságát hirdette, és végül magából a tényből, hogy egyáltalán belekezdett egy ilyen vállalkozásba, arra következtethettem, hogy nemcsak szeret dolgozni, de minden bizonnyal jelentést is tulajdonít a jól végzett munkának. A tenyérnyi kis szobor világosan és erőteljesen rajzolt ki előttem egy izgalmas személyiséget: ez a kis mű, ami számomra nagyon is nagy mű volt, egy lelkiileg független, őszinte és erős szobrászművészről tanúskodott.

Az azóta eltelt három év alatt újabb és újabb művek bizonyították, hogy a kis falevél nem túlzott alkotóját illetően: Fülöp Gábor kézbe vehető kis szobrai ugyanannyira erőteljesek és monumentálisak, mint amennyire érzékenyek és intímek hatalmas farönkökből faragott kolosszusai.

Most kiállított három új szobrán találkozok a korábbi műveiről ismert növényi vagy állati élet organikus burjánzásának rendszerével a figurával. Mintha futónövény nőtt volna be az emberi alakot (*Cím nélkül*, 2009). Másutt mintha mélytengeri puhatestű vagy csalánozó tapogatóinak ezreiből nőne ki egy álló nőalak (*Anima*, 2009), amott pedig mintha valami alsóbbrendű növény sejtjeinek osztódó tömege venné körül a figurát (*Animus*, 2009). A természet lüktetése,

1 A kiállítás megnyitóján, 2009. december 10-én elhangzott szöveg rövidített, szerkesztett változata.

2 *A Ludwig Alapítvány ösztöndíj pályázatának kiállítása*. Parthenon-fríz terem (Magyar Képzőművészeti Egyetem), Budapest, 2006. febr. 13 – 23.

FÜLÖP GÁBOR

Cím nélkül, 2009, bükk, 55 × 75 × 70 cm; © fotó: Rosta József

az élet burjánzása növeszti a sokasodó, apró formákat, amelyek valahogyan – nem tudni, hogyan –, végül emberhez hasonló alakot vesznek fel. De valóban emberek lennének ezek a formák? Emberinek túl merevek: mintha megdermedtek volna. Az egyik sokkal inkább hasonlít egy egyiptomi vagy archaikus görög szoborra, a másik mintha múmia lenne, a harmadik pedig egy pompeii maradvány. Nem emberekről van itt szó, nem élő és mozgó emberi lényekről, hanem az időtlenségbe dermedt képekről. Ezekre kúszik rá, ezeket borítja be a burjánzó, lüktető és hullámzó élet képe. Ezekben a szobrokban az időtlenség és az időben való lét képe találkozik. Mi más anyag illene a leginkább ehhez a találkozáshoz, mint a fa, amely maga is élőlény volt valaha, most pedig mozdulatlan, faragott kép?

Az egyik e a szobrok közül (*Animus*) nem a szárított pallókból való tömbragasztás biztonságos technikájával készült, hanem felvállalva a száradás során keletkező repedések veszélyét, egy tömör tölgyfarönkből. Rönk korában ez a fa talán három mázsát is nyomhatott. Ezt a tömeget a művész hihetetlen sok munkával – átfurkoldva, kiüregelve és a felszíni organikus hálózatrendszer a végletekig elvékonyítva – az eredeti rönknek kevesebb, mint század részére csökkentette. Hová lett a maradvék kilencvenkilenc százalék? Micsoda szobor! Egy ujjal is felemelhető, életnagyságú figura... Hová lett a súlya?

Fülöp Gábor, miközben szakértelemmel és tisztelettel, tehát úgy nyúl a fához mint akinek a szobrászi munkájában az anyaggal folytatott kommunikációnak nagy jelentősége van, ennek a jelentéssel bíró, tiszteletreméltó anyagnak a legnagyobb részét eltünteti, s így a vele való több hónapos küzdelemnek a nyoma inkább csak a farönk hiányában, a figura belsejének üres terében mutatkozik meg.

Lényegét tekintve vajon beszélhetünk-e egyáltalán arról, hogy fából készítette a szobrot, vagy inkább üres térből faragta, amit faragás közben mintegy beburkolt fával? A fizikai valóságban természetesen volt először egy farönk, amiből azután elkészült a szobor. Ugyanakkor mégis mi lehetett a kiindulási anyag a szobrász tudatában: a farönk vagy az üresség? És ha már itt tartunk, valójában hol zajlik a szobrász munkája? A külső világban vagy a tudatban? Úgy tűnik, Fülöp Gábor azon szobrászok közé tartozik, akik inkább élnek és dolgoznak belül, mint kívül.

A néző számára is kihívás találkozni egy olyan szoborral, amelynek üres belső tere legalább annyira hangsúlyos, mint az anyagisággal bíró felszíne. Bele szabad-e nyúlni a belsejébe? És mi történik akkor, ha ezt megtegyük? Csak egy közönséges üregbe nyúlunk, vagy a bent lévő, valóban létező, ürességből faragott szobrot sértjük meg ezzel? Csak külső van, de nincs belső, vagy ez itt a külső és az ott pedig, a nem látható, a belső lenne? Úgy gondolom, hogy mindezen kérdések mélyen összefüggnek a szobrász munkájával, aki megtapasztalja, hogy mit jelent beleütni a vésőt a természet egyik létezőjének, egy szilárd anyagdarabnak, például egy farönknek a belsejébe. Aki nap mint nap szembesül azzal, hogy mit jelent egyre mélyebbre hatolni az anyagban, és ezzel egy időben egyre mélyebbre hatolni saját tudatában.

A középső teremben elhelyezett, összekuporodó figurát falevelek borítják. De vajon mi van a levelek alatt? Szobor, vagy csak annak a helye? Esetleg belül is levelek vannak? Csak a külsőt látjuk, a belsőt legfeljebb elgondolhatjuk. Itt a művész talán nem is fából, hanem magából az anyag belsejének elrejtettségéből faragta szobrát.

Két karját a mellén keresztbe tévő figurája (*Anima*) bezárkózó pozícióban áll, mint aki nem akar érzékelni semmit. Érthető, hogy nem nyújtja ki emiatt a kezeit az, akinek ilyen temérdek tapogató borítja teljes testfelületét. A tér minden irányában egyformán, maximális intenzitással érzékel.

A csillók vagy tapogatók sokaságának organikus rendszere – annak ellenére, hogy valljuk be, némileg talán bizarr látványt nyújt egy szép női testet idéző forma teljes felszínét elborítva – mintha hívogatná a nézőt, hogy csak bátran tapogassa meg. Honnan eredhet ez az érzés? Valószínűleg nem amiatt közelünk önkéntelenül is egy ilyen felülethez, mert vonzana minket a bizarr, a különös. És nem is amiatt, mert esetleg felismerjük, hogy ezek valami tengeri lény tapogatói, amelyeket viszont kellene érintenünk. Létezhet ennél mélyebb magyarázat is. Talán azért nyúl oda automatikusan a kezünk ehhez a szoborhoz, mert látjuk rajta, hogy ez a gazdagon faragott, hatalmas felület nem akármilyen teljesítmény: hónapokon át kellett faragni, nagyon sok figyelmet igénylő, odaadó munkával. Ennek a belefektetett, elmélyült munka-mennyiségnek a nyoma sűrűsödik a szobor felszínén, és ez invitálhatja közelebb a nézőt. Ahogy faragás közben a szobrász szeme is közelről nézte a fát, úgy a nézőnek is közel kell hajolnia hozzá. Ahogy a szobrász keze is érintette a formákat, úgy a néző kezének is meg kell érintenie azokat.

Külső és belső világok találkozási felületein, anyag és tudat felbomlani látszó határain, idő és időtlenség ütközési zónáiban szemlélődhetünk Fülöp Gábor szobrai révén. S ahogyan a szobrász munkája során tudatának mélységeiben kalandozik, úgy nekünk, a szobor nézőinek is felkínálja ezt az utazást.